

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่วิกฤตสำคัญต่อประชาคมโลกและประเทศไทยเป็นอย่างมาก รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญในการแก้ไขปัญหามารยาเสพติดของยาเสพติด ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูอย่างทั่วถึง และผู้ค้าต้องได้รับโทษทัณฑ์อย่างเด็ดขาด จากนโยบายดังกล่าวนี้ถือว่าผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมีไข้อาชญากร ประกอบการปรับสภาพ สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถกระทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่าง สมบูรณ์ (ธีรวิทย์ เถระพัฒน์, 2546, น. 3) ดังนั้นจึงได้มีพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และกรมคุมประพฤติได้รับมอบหมายจากกระทรวงยุติธรรมให้มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบ ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยดำเนินการในลักษณะพหุภาคี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มี ศักยภาพอยู่แล้วเข้ามาทำงานร่วมกัน อาทิเช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและกรุงเทพมหานคร เป็นต้น มีจุดมุ่งหมาย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการลดจำนวนผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดโดยใช้กลไกของ กฎหมาย

ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ถูกบังคับใช้แล้ว โดยผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับ 4 ฐานความผิด คือ เสพ เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพและจำหน่าย ทั้งหมดนี้เมื่อถูกจับกุม ถ้าเป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องถูกส่งตัวไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง ส่วนผู้ใหญ่ ภายใน 48 ชั่วโมง เพื่อศาลจะได้มีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด หากไม่พบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ก็จะถูกส่งตัวไปดำเนินคดีตามปกติ แต่ถ้าตรวจพิสูจน์แล้วปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือ เสพยาเสพติด คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะพิจารณาวินิจฉัย ตลอดจน กำหนดแผนการฟื้นฟู และติดตามผล โดยกำหนดให้มีการฟื้นฟู ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด ตามมาตรา 23 ได้แก่ การฟื้นฟู แบบควบคุมตัวเข้มงวด การฟื้นฟู แบบควบคุม ตัวไม่เข้มงวด และการฟื้นฟู แบบไม่ควบคุมตัว โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545)

โดยศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เป็น หน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ดังนั้นจึงมีการ

บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้ผู้ติดยาเสพติดค่อย ๆ พัฒนาตนเองให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ รูปแบบชุมชนบำบัดนั้นผู้ติดยาเสพติดทุกคนล้วนมีความสำคัญ ช่วยเหลือกันเสมือนเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน มีความเสมอภาค มีขอบเขตที่เหมาะสม มีกฎ ระเบียบ มีการลงโทษ การเลื่อนระดับ และการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ที่พัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน โดยใช้พลังกลุ่มเป็นตัวช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อแก้ไขปรับปรุงตนเองให้สามารถกระทำหน้าที่ทางสังคม (Social Functioning) ได้อย่างเหมาะสมอีกครั้ง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้วนั้น ต้องปฏิบัติงานภายใต้ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในส่วนที่ 1 การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัว ว่าด้วยเป็นการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เป็นการฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนการให้การศึกษาและการฝึกอาชีพ

จะเห็นได้ว่าศูนย์ฯ ให้ความสำคัญกับงานสังคมสงเคราะห์ ในการบำบัด แก้ไข พัฒนา ป้องกัน และฟื้นฟูผู้ให้บริการ ซึ่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ถือเป็นวิชาชีพแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ทั้งประสบ และไม่ประสบความเดือดร้อน อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือในการให้การปรึกษา (Counseling) นั้นยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ภายใต้การสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และผู้ให้บริการ เพื่อค้นหาความต้องการต่าง ๆ ของผู้ให้บริการ ประกอบไปด้วย ความจำเป็นขั้นพื้นฐานทางกายภาพ จิตใจ/อารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ และการเตรียมความพร้อมในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคม

มูลเหตุจูงใจที่ใช้ในการศึกษา

จากการฝึกภาคปฏิบัติ ณ เรือนจำกลางคลองเปรม ผู้ศึกษาได้ฝึกภาคปฏิบัติเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ เน้นทางด้านการจัดกิจกรรมกลุ่มบำบัด ซึ่งกลุ่มบำบัดนี้จะแยกเป็นผู้ต้องขังที่มีคดีเดียวกันมาทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิเช่น ผู้ต้องขังที่มีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับสุรา ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ฯลฯ โดยเฉพาะสิ่งที่ผู้ศึกษาได้พบคือ ผู้ต้องขังที่มีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก บางรายกระทำผิดซ้ำเนื่องจากยาเสพติดเป็นส่วนมาก จากสิ่งที่ผู้ศึกษาได้พบเห็นนี้จึงทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจเกี่ยวกับ

ปัญหาของผู้กระทำผิดเนื่องจากสิ่งเสพติด และการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง ด้วยโทษคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด ในการเยียวยาสภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 นั้นได้มีผลบังคับใช้แล้ว ผู้ศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในด้านการให้การปรึกษาต่อผู้ติดยาเสพติดในด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดหวนกลับไปติดยาเสพติดอีก และสามารถพัฒนาตนเองสามารถใช้ชีวิตภายในสังคมได้อย่างปกติสุขด้วยความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ สามารถคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าใจสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และสามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิตของตนเองได้ และจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ในรายวิชาการให้การปรึกษา ซึ่งถือเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือในงานสังคมสงเคราะห์ และจากการศึกษา ยังพบว่ากระบวนการให้การปรึกษานั้นได้มีเทคนิค ทักษะในการให้การปรึกษาอยู่ด้วย ซึ่งน่าจะถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษากิจการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบและเทคนิคการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ เพื่อการบำบัดรักษาและการฟื้นฟู ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้สามารถกลับไปกระทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่หวนกลับมาเสพสิ่งเสพติดอีก และเพื่อเป็นการพัฒนางานวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้บริการให้มากที่สุด ผู้ศึกษาเห็นว่าศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว เป็นสถานที่ที่จะให้ประโยชน์กับผู้ศึกษาในการตอบโจทย์ในการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถทำให้เห็นถึงองค์รวมในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ จึงทำการศึกษากิจการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว
2. ศึกษารูปแบบและเทคนิคการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. รูปแบบและเทคนิคการให้การปรึกษาในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
3. ศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ รูปแบบและเทคนิคการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ผ่านประสบการณ์ของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ขอบเขตด้านประชากร

1. ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ทั้งชายและหญิง) ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ที่ได้รับการฟื้นฟู มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 90 วัน
2. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย และนักจิตวิทยา จำนวน 2 ราย
3. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยได้รับมอบหมายงานจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ จำนวน 2 ราย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 ราย และนักอาชีวบำบัด จำนวน 1 ราย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

รูปแบบการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ หมายถึง วิธีการในการให้การปรึกษาซึ่งประกอบด้วยวิธีการให้การปรึกษารายบุคคล การให้การปรึกษาแบบกลุ่ม และการให้การปรึกษาคอครบครัว

เทคนิคการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ หมายถึง เทคนิคที่ใช้ในกระบวนการและขั้นตอนในการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์

ผู้เข้ารับการฟื้นฟู หมายถึง ผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด